

**Professionalisering i en ny tid. Tankar kring
det socialdemokratiska strategitänkandet.**

Ingvar Johansson

RAPPORT #66

Professionalisering i en ny tid. Tankar kring det socialdemokratiska strategitänkandet.

Ingvar Johansson

Lyssna till Tage Danielsson

Den här skriften bygger i sin centrala del på Örjan Nyströms två skrifter *Meritokratismens värdegrund* och *Professionerna*, publicerade i Tankeverksamheten inom Arbetarrörelsen i Göteborg 2018 respektive 2019¹. Nyström lyfter i den senare fram och klargör den sociologiska och historiska sidan av det som rätteligen ska kallas professionaliseringen av Sverige, och i den första diskuteras vissa dithörande värderingar. Från skrifterna tagna tillsammans hänger ned en mängd politiska uppslagsändar. Jag gör här ett försök att knyta ihop några av dem till en knut som jag tror är av stor betydelse för dagens socialdemokratiska strategitänkande.

Strategiskt tänkande måste alltid försöka i nuet bedöma svårtolkade och kanske tillfälliga trender, men tänkandet förbättras normalt om det också har kunskap om den historiska utveckling som lett fram till den situation man befinner sig i. Tage Danielsson skrev en gång: ”Om man vägrar att se bakåt och inte vågar se framåt – så måste man se upp!” Blickar man bara framåt och inte bakåt, eller bara bakåt och inte framåt – så måste man i båda fallen verkligen se upp.

Det sist sagda gäller också det jag kallar *professionaliseringstänkandet*, åsikten att alla yrken i princip bör göras likställda i den meningen att alla ska vara professioner (en term jag om en stund definierar). Men innan jag tar itu med detta, så vill jag säga några allmänna ord om dagens strategitänkande. Till min förvåning har Nyströms skrifter hittills inte rönt någon uppmärksamhet alls. Kanske beror det på att andra socialdemokrater har en lite annorlunda och mer traditionell syn på dagens situation än vad jag har. Kanske krävs min typ av situationsförståelse för att hans tankar om professionalisering ska bli politiskt signifikanta. Jag inleder därför med min personliga syn på socialdemokratins dagsaktuella *ideologiska* läge.

Strategitänkandets speciella ögonblick

I vissa speciella situationer måste socialdemokratin stanna till och inte bara på vanemässigt sätt, utan på ett radikalt djupgående sätt se både bakåt och framåt, och så diskutera följande fråga: Hur förverkligar vi nu på medellång sikt (säg 20

¹ Den första, med undertiteln *Om jämlikhet och meritokrati*, utgör Tankeverksamhetens rapport #61 (2018), och den andra, med undertiteln *Bidrag till analysen av klassamhällets förändringar och demokratins nya förutsättningar*, utgör #62 (2019). Jag vill dessutom tacka Örjan för värdefulla påpekanden under arbetets gång. För kommentarer till en kortare förlaga till den här skriften vill jag också tacka Jonny Hjelm och Mats Lindberg. Ingen av de nämnda har uttryckligen ställt sig bakom alla mina åsikter.

år) så mycket som möjligt av den socialdemokratiska (ibland konfliktfyllda) normtriaden frihet-jämlikhet-solidaritet? I en sådan speciell situation anser jag vi befinner oss idag.

Låt mig börja med själva normtriaden. Också den är faktiskt i behov av några förtydligande kommentarer. Numera bör den ibland preciseras som kombinationen av normerna *individuell frihet*, *övergripande jämlikhet* och *global solidaritet*. Några ord om var och en.

Även om det är viktigt att på olika plan ge rum för frihet åt kollektiv som kollektiv, dvs. frihet för dessa kollektiv att i flera avseenden bestämma över de ingående vuxna individernas beteende, så måste samhället alltid garantera att individer inte tillåts bli inestängda i ett kollektiv de ingår i. En individs frihet att lämna sin hittillsvarande etniska, religiösa eller politiska grupptillhörighet måste vara obegränsad.

Alla människor föds och dör enbart som individer, men ingen lever sitt liv enbart som individ. Alla lever i en eller flera kommunitära identiteter, vilka i princip är utbytbara; och i det moderna samhället också ofta blir utbytta eller kraftigt förändrade. Men bottenplattan för frihet måste stavas individuell frihet.

Trots nyliberalismens alla nu välbekanta fiaskon, så kan den ändå inte ersättas med sin polära motsats, långtgående styrning och planering av produktion och konsumtion, dvs. den traditionella socialdemokratins långsiktiga mål: långtgående planhushållning. De grundläggande skälen är två. För det första, utifrån vad vi idag vet om de skiftande och oförutsägbart föränderliga behoven hos människor i överflödssamhällen, så framstår långtgående planering som omöjlig. För det andra, även om behoven trots allt vore lätta att förutsäga, så skulle problemet med att länka samman de olika delarna av dagens ofantliga högt specialiserade produktionskretslopp vara – datorer till trots – kunskapsmässigt ohanterligt.

Alltså: Långtgående planhushållning kan omöjligen förverkliga det socialistiska målet att uppnå allmän jämlikhet på en hög välfärdsnivå. Ett stort inslag av marknadsmekanismer behövs, men marknadsmekanismer skapar alltid betydande ojämlikheter. Detta faktum måste tänkas igenom.

Det för mig nya socialdemokratiska normala – den s.a.s. ideologiska renlärigheten – måste därför bestå i att låta det långsiktiga målet om jämlikhet ”bara” betyda *övergripande* jämlikhet. Men det som för traditionell socialdemokrati är ett ”bara” är ändå för nyliberalismen ett knallrött skynke. Också i arbetet för detta nya mål kommer man förstås, precis som i arbetet för det gamla, att behöva göra olika kompromisser. Må de som skatteuppgörelsen i april 1981 benämnas ”Den

underbara natten”, som fyrpartiuppgörelsen i januari 2019 ”Januariavtalet”, eller något annat.

Att det i ett samhälle råder övergripande jämlikhet – inte genomgripande – innebär på det sociala planet att det finns en informell gräns för hur låg eller hög status en individ kan bli tilldelad, men inte frånvaro av statusskillnader. På det ekonomiska planet innebär det på ett formellt plan att det finns en undre och en övre gräns för hur stora rikedomar en individ kan ha och hur stora inkomster hen kan få, men inte frånvaro av ekonomiska skillnader. Jämlikhet blir en fråga om jämlikhetsintervall vars ändpunkter det förmodligen alltid kommer att stå strid om. Den övergripande jämlikhet jag pratar om rymmer emellertid mer än så.

Människan är till själva sitt väsen en verksam varelse. Alla individer har behov av aktiviteter, kroppsliga, intellektuella eller – oftast – bådadera. Aktiviteter förutsätter förmågor. Den övergripande jämlikheten ska också innehålla betydande jämlikhet vad gäller möjligheten att utveckla och använda de förmågor en individ vill utveckla och använda.

Samhällen innehåller, kan man säga, tre jämlikhets–ojämlikhetsdimensioner: den sociala statusen, den ekonomiska situationen och möjligheten att främja sina förmågor. Det goda samhället ligger nära jämlikhetspolen i alla tre avseendena.

Solidaritetens gränser – globalisering och EU-fiering

För att ett kollektiv ska fungera krävs alltid ett visst mått av solidaritet mellan dess delar. Länge kunde nationalstatens gränser ses som den yttre gränsen för långtgående politisk solidaritet; inom nationen fanns förstås också regional och kommunal solidaritet, liksom fackföreningssolidaritet. Klimatkrisen och nödvändigheten av en hållbar utveckling visar att den yttre gränsen för politisk solidaritet inte längre kan vara annat än vår planets gränser. Solidaritet inom nationalstater och federala stater måste förenas med solidaritet mellan stater. Den politiska solidaritetens yttersta gräns kan idag inte vara annat än global.

Hur kan man då strategiskt samtidigt arbeta för frihet, jämlikhet och solidaritet? Svar på strategiska frågeställningar ser självklart olika ut vid olika tidpunkter. Världen förändrar sig ständigt, och många förändringar är helt omöjliga att förutsäga. Men dagens strategitänkande måste utifrån de gjorda påpekandena inte bara se något annorlunda ut än på Rehn-Meidner-modellens och Olof Palmes tid, utan i flera viktiga avseenden helt annorlunda.

När Gösta Rehn och Rudolf Meidner efter andra världskriget utformade sin lyckade strategi för att förena löneutjämning inom lönearbetarkollektivet ("den solidariska lönepolitiken") med en produktivitetshöjande strukturrationalisering av näringslivet, så tog de på goda grunder för givet att den svenska nationalstaten kunde betraktas som en fast socioekonomisk enhet med omfattande industriproduktion och en stor industriarbetarklass.

Samma förgivettagande låg bakom Palmes tal (med hänvisning till Per Albin Hansson) om en demokratisk trestegsraket: svensk politisk demokrati (parlamentarismen) → svensk social demokrati (den kapitalistiska välfärdsstaten) → svensk ekonomisk demokrati (för framtiden att utforma).² Men det låg också bakom typen av hans internationella engagemang. Det var Sverige som en mycket självständig och oberoende nation som han ville skulle stödja befrielseströrelser, ge bistånd till fattiga länder, och agera i FN. Det var inte ett Sverige vars utrikespolitik i flera avseenden skulle vara direkt underordnat en överstatlig makt som EU.

Idag ser som bekant både världen och Sveriges plats i denna helt annorlunda ut. Det vet alla. Men det betyder inte att ett nytt svenskt socialdemokratiskt strategitänkande faller ut av sig självt. Hur man på bästa sätt tar hänsyn till den (tror jag) oundvikliga socioekonomiska, kulturella och digitala globaliseringen av planeten, samt den nödvändiga EU-fieringen av Sverige är inte lätt att säga.

Jag skriver *nödvändiga* EU-fieringen, därför att utan EU kan Sverige inte längre reglera marknadsmekanismerna för kapitalförflyttningar och arbetskraftsförflyttningar samt marknadsmekanismerna för skatteflykt. De nationella styrmöjligheterna räcker inte längre till. Med andra ord, det är välfärdspolitiken som gör att en viss EU-fiering behövs; inte ett sneglande på nyliberalismen. Naturligtvis ska socialdemokrater i EU-parlamentet arbeta för att EU-fieringen i sig blir så socialdemokratiskt färgad som bara möjligt är.

Sverige rör sig på det politiska planet numera mot framtiden via två politiska kraftkällor, dels vår gamla nationalstatliga apparat dels EU som ultramodern halvfederal apparat. Vi har följaktligen också två nationella parlamentariska val, ett till riksdagen och ett till EU-parlamentet (var och en på sitt sätt demokratiskt). I analogi med termen "hybridfordon" kan Sverige kallas en hybridstat. Men det

² Trestegsmetaforiken finns bl. a. i hans berömda tal "Demokratin och människovärdet" (1975). Hans manus kan läsas här: http://www.olofpalme.org/wp-content/dokument/750928b_sap.pdf.

betyder inte att vårt land behöver förlora sin identitet och bli utan nationell samsyn.³

Prekarifieringen – ett blixtnabbt ögonkast

Jag har nämnt globaliseringen och EU-fieringen av Sverige. Nu vill jag för översiktlighetens skull också nämna ett tredje viktigt socioekonomiskt fenomen, ett som började blomstra på 2000-talet: prekarifieringen av lönearbetet i vissa sektorer. Alltså uppkomsten av grupper av löntagare som har en prekär arbetssituation i den meningen att såväl deras anställningstrygghet som deras möjlighet att påverka arbetssituationen är obefintlig.

Globaliseringen och EU-fieringen tror jag är här för att stanna, men prekarifieringens framtid är svårare att bedöma. Helt klart ställer den dock till med problem både för LO och traditionellt socialdemokratiskt tänkande, och är så stabil att den måste tas med i en strategidiskussion.⁴ Den är förstås inget att rakt av bejaka; frågan är snarare i vilken mån den rakt av bör utrotas. Nu till den fjärde och hittills nästan helt förbisedda komponenten i strategidiskussionerna: professionaliseringen.

Professionaliseringen – en blick bakåt

Med professionalisering menas processer i vilka allt fler yrken faktiskt kräver eller anses kräva högre utbildning, dvs. universitets- eller högskoleutbildning. Ofta vill också de som arbetar inom sådana yrken göra en poäng av denna sin kunskapsbakgrund. Att ha en viss examen blir en viktig identitet. Som bekant har Sverige sedan 1970-talet haft en explosionsartad ökning av antalet högskole- och universitetsstuderande. Och allt fler yrken tillåts bara utövas av personer med sådan meriteringsbakgrund.

Idag påbörjar 40 % av männen och närmare 50 % av kvinnorna en högre utbildning, och de professionella skikten utgör 15–20 % av den förvärvsarbetande befolkningen. Att Sverige har kraftigt professionaliserats är ett faktum, och att

³ Jag skriver mer utförligt om detta i Tankeverksamhetens rapport #60, *Sverige som hybridstat* (2018).

⁴ Redan 2004 lät LO-facken i Göteborg Örjan Nyström göra en översiktlig analys av problemet. Den 90-sidiga rapporten fick namnet "Lösa förbindelser på arbetsmarknaden", och är väl värd att läsa även idag – trots alla lagändringar och migrationens påverkan. Tyvärr är den borttagen från internet, men kan fås efter förfrågan hos ÖN (orjan.ninni@gmail.com).

professionaliseringen fortsätter verkar troligt; även om själva ökningstakten förmodligen nått ett maximum.

När socialdemokratin uppstod i slutet av 1800-talet och växte sig stark i början på 1900-talet, så innehöll samhället bara tunna skikt av några få professioner: jurister, läkare, civilingenjörer, ekonomer och lärare. Juristerna, läkarna och lärarna fanns normalt i positioner mellan vanligt folk och staten, medan civilingenjörerna och ekonomerna vanligtvis fanns vid sidan av klyftan mellan vanligt folk och företagsledning. Professionerna var då ur socialdemokratisk strategisynpunkt ganska betydelselösa.

När svensk socialdemokrati i slutet av 1960-talet och början av 1970-talet stod på höjden av sin makt och sitt inflytande, så hade flera nya professioner vuxit fram, främst vårdprofessioner. Yrken som socialarbetare och psykologer krävde redan när de etablerades högre utbildning, och det gamla sjuksköterskeyrket höll på att göras om till ett yrke baserat på högre utbildning. Uppkomsten av dessa vårdprofessioner är i mångt och mycket en effekt av välfärdsstatens uppkomst och utvidgning. Ur socialdemokratisk strategisynpunkt betraktades personerna i vårdprofessionerna mest som tjänstemän som borde fås att förstå att det var socialdemokratin – välfärdsstatens grundbult – som bäst tillvaratog deras yrkesmässiga intressen.

Idag, när sympatierna för socialdemokratisk ideologi och politik nått ett lågvattenmärke, så finns de hittills nämnda professionerna kvar, nya har tillkommit och vissa av de gamla har växt kvantitativt. Polisyrket och förskolläraryrket gjordes runt millennieskiftet till professioner, och journalistprofessionen har p.g.a. mediavärldens kvantitativa tillväxt fått markant större betydelse (och bör kanske numera kallas kommunikatörsprofessionen⁵). En mängd nya yrken skulle kunna sammanföras under benämningen IT-professioner.

Professionalisering – en blick framåt

Förr delades löntagarkollektivet upp i arbetare och tjänstemän. Arbetarna dessutom ofta i råvaru- och industriarbetare å ena sidan och vård- och omsorgsarbetare å den andra. Enligt mitt förmenande har dessa uppdelningar idag i sak ersatts av en uppdelning mellan professionsyrken och icke-professionsyrken inom de nämnda kategorierna. Detta måste framtida politik ordentligt ta hänsyn till.

⁵ År 2015 passerade antalet kommunikatörer i kommuner och landsting/regioner antalet dagspressjournalister. Källa: *Ekonomisk debatt* 7/2019, s. 55.

Nittonhundratalets socialdemokratiska folkhemspolitik lyckades med stor framgång knyta samman olika gruppegoistiska yrkesintressen och pressa in dem under normtriaden frihet-jämlikhet-solidaritet. Jag tror att framtida liknande politik – kalla den medborgarhemspolitik – måste representera kompromisser dels mellan de gruppegoistiska yrkesintressena *inom* kategorierna icke-professionsyrken och professionsyrken, och dels *mellan* dessa två typer av yrken.

Detta kräver att socialdemokratin (även vänstra vingspetsen) uttryckligen i sin ideologi accepterar betydande meritokrati. Den får bara inte bli hämningslös. Jämlikhetsnormen sätter alltid gränser. Det gäller att skilja på meritokrati och *meritokratism*, dvs. försöken att använda nödvändigheten av meritokrati som en murbräcka mot alla former av jämlikhetstänkande.⁶

Att försöka nå jämställdhet mellan yrken genom att göra alla yrken till professioner tycks mig inte bara ur normtriadens perspektiv vara en konstig väg, utan också en helt orealistisk väg.

Vägen är konstig därför att den i tysthet tycks förutsätta att oberoende av samhällets arbetskraftsbehov och människors syn på sitt eget självförverkligande, så – i strid med allt grundläggande jämlikhetstänkande – ses teoretiskt kunnande som mer respektabelt än praktiskt kunnande.

Vägen är orealistisk därför att också framtiden i sitt sköte säkert bär på migrationsströmmar. Det gör tanken att alla yrkesverksamma svenska medborgare bör ha en svensk professionstillhörighet till ett ouppnåeligt ideal. Men idealet kanske också är orealistiskt därför att den pågående artificiell intelligensrevolutionen vänder upp och ner på många saker. Katrine Marçal formulerar fyndigt och drastiskt ett möjligt eländigt scenario så här:

Man skulle nämligen lika gärna kunna tänka sig en framtida ekonomi där mänsklig kontakt blir en lyxvara. Där de rika kommer kunna anställa människor som passar deras barn medan de fattiga kommer att få nöja sig med robotförskolelärare. Där de rika har sjukvård bemannad av människor, de fattiga enbart med robotar. [...] Vill vi inte ha en sådan värld kommer våra tekniska innovationer att behöva följas av politiska innovationer.⁷

Så vitt jag förstår skulle man i framtiden kunna låta enkelt mänskligt vård- och omsorgsarbete samt enkla servicearbeten av olika slag bli lika samhällsligt omfattande som jordbruksarbetet var på 1800-talet och industriarbetet

⁶ Om detta, se Nyströms tidigare nämnda *Meritokratismens värdegrund*.

⁷ Ur hennes skrift ”Mänskligare maskiner – I den artificiella intelligensens tid”, *Arena Idé*, 9 december 2019 (<https://arenaide.se/rapporter/manskligare-maskiner/>).

decennierna efter andra världskriget. Men ska inte detta leda till ytterligare accentuering av den rådande konflikten mellan den så kallade eliten och så kallat vanligt folk, så måste nog ett allmänt professionaliseringstänkande skrotas och innehållet i jämlikhetsnormen fördjupas.

Summering

Det är i dagsläget inte bara globaliseringen, EU-fieringen och prekarifieringen som gör mycket av traditionell svensk socialdemokratisk ideologi föråldrad. Professionaliseringen av Sverige bidrar i lika hög grad till omställningsproblemet. Och jag tror de fyra urskilda komponenterna växelverkar med varandra. En socialdemokratisk strategi för de närmsta decennierna kräver därför inte bara en EU-fierad svensk fleretrinsk nationalism med ideologisk öppenhet gentemot världens alla flyktingar och ekonomiska migranter, utan också en medborgarhemspolitik som omfamnar såväl icke-professionsyrken som professionsyrken. Uppdelningen finns både i stad och på landsbygd.

Problemet med hur ur socialdemokratisk synpunkt professionaliseringen bör hanteras är naturligtvis svårlöst, och min skrift ska mest förstås som en uppfordran till debatt. Politik är att vilja, men viljans konkreta innehåll växer oftast fram i en kollektiv process.

Om författaren

Ingvar Johansson (bosatt i Lund) är professor emeritus i teoretisk filosofi vid Umeå universitet. Ur politisk-filosofisk synpunkt var han 1970-91 skribent i den marxistiska tidskriften *Zenit*, åren 2004-08 krönikör i organisationen *Vägval Vänstersnät* veckotidning, och redan åren 2013-16 publicerade han ett antal skrifter hos *Tankeverksamheten inom arbetarrörelsen i Göteborg*; under hösten 2017 också ett par debattartiklar i den socialdemokratiska veckotidningen *Aktuellt i Politiken* (nr 33 och 45). Om honom som allmän filosof kan man läsa på hans hemsida (<http://www.ingvarjohansson.se>). Klickar man på hemsidan på ”Side Topics” och ”Political Philosophy”, så hittar man några av hans politisk-filosofiska skrifter.

Författarna svarar själva för framlagda uppfattningar och slutsatser i Tankeverksamhetens skrifter.

© 2019 Tankeverksamheten inom arbetarrörelsen i Göteborg

Webb: www.tankeverksamheten.se

E-post: redaktion@tankeverksamheten.se

Cecilia Dalman Eek, Staffan Lindström, Ann-Marie Ljungberg, Örjan Nyström

Tidigare utgivet av Tankeverksamheten

2011

1. Anders Nilsson & Örjan Nyström, *Ny strategi för jämlikhet* (september 2011)
2. Anna Johansson, *Obligatorisk valfribet? Nej tack!* (november 2011)
3. Gösta Esping-Andersen, *Att investera i barn och utjämna livschanser* (november 2011)

2012

4. Sofia Jonsson, *Trafficking i Europa* (januari 2012)
5. Erik Bengtsson, *Varför är fackföreningsrörelsen så svag i USA?* (januari 2012)
6. Johan Lönnroth, *Fragment av en hegeliansk historieskrivning över nationalekonomin ur svensk horisont* (februari 2012)
7. Roland Kadefors, *Jobba till 75? Om ålder, arbete och pensionering* (mars 2012)
8. Anders Nilsson & Örjan Nyström, *Ungdomsarbetslösheten i Sverige och Leenwerkplicht i Nederländerna* (april 2012)
9. Anna-Lena Lodenius & Mats Wingborg, *Arbetarrörelsen och hotet från högerpopulisterna* (april 2012)
10. Erik Bengtsson, Jack Rolka & Fredrik Ståhle, *Arbetsmiljörapport* (maj 2012)
11. David Ljung, *Nya tider – nya jobb: Utmaningar och utvecklingsvägar i jobbpolitiken* (juni 2012)
12. Kerstin Littke, *Förutsättningar för framtidens livslånga lärande i Sverige* (juni 2012)
13. Anders Nilsson, *Underbara dagar framför oss: Om sociala investeringsstrategier med barnperspektiv för hållbar storstadsutveckling i kunskapssamhället* (juli 2012)
14. Christer Thörnqvist & Charles Woolfson, *Upphandlingar och nerköp: Om lagstadgad social dumpning i byggnadsbranschen* (september 2012)
15. Johan Büser & Anna Johansson, *Ett förslag till socialdemokratisk handlingslinje mot riskkapitalister i välfärden* (september 2012)
16. Anders Nilsson & Örjan Nyström, *Dags att skrota "full sysselsättning"?* (november 2012)
17. David Ljung, *Är vi smarta nog för de nya jobben?* (november 2012)
18. Anders Nilsson, *Nystartszoner – möjligheter, hot eller retoriskt slag i luften?* (november 2012)
19. Delvin Arsan, Tor Gustafsson & Stig-Björn Ljunggren, *Gläntan i skogen – om socialdemokratins utmaningar i en ny tid* (december 2012)

2013

20. Erik Bengtsson, Sören Mannheimer, Anders Nilsson & Örjan Nyström, *Att skifta överskottet i bytesbalansen till inhemska investeringar* (januari 2013).
21. Ingvar Johansson, *Välfärdskapitalism med jämlikhetsnorm?* (februari 2013)
22. Gösta Esping-Andersen, *Jämlikhet med en lycklig bourgeoisie: Den socialdemokratiska vägen till jämlikhet* (mars 2013)
23. David Ljung, *Har vi råd att inte satsa mer på jämställdhet?* (mars 2013)
24. Lars Ag, Bo Elmgren, Helmuth Föll, Sune Gidgård & Stig Lahti, *Arbetsförsäkring åt alla!* (april 2013)
25. Peter S. Adler, *Det dynamiska förhållandet mellan kodifierad och icke-kodifierad kunskap* (april 2013)
26. Anders Nilsson, *Att förstå världen* (juli 2013)

27. Sandrine Bony, Bjorn Stevens, Isaac Held, John Mitchell, Jean-Louise Dufresne, Kerry Emanuel, Pierre Friedlingstein, Stephen Griffies & Catherine Senior, *Koldioxid och klimat: Perspektiv på en vetenskaplig bedömning* (augusti 2013)
28. Erik Bengtsson, Jack Rolka & Fredrik Ståhle, *Organisera eller rekrytera? En rapport om facklig förnyelse* (september 2013)
29. David Ljung, *Kina – risk eller räddning för jobben i Sverige och Europa?* (oktober 2013)
30. Anna Johansson, Linus Glanzelius, Jan Nilsson, Olle Ludvigsson, Pasi Sahlberg & Anders Nilsson, *Tre texter om skolan* (december 2013)

2014

31. Sheri Berman, *Socialdemokratin och skapelsen av allmänintresset* (januari 2014)
32. David Ljung, *Vad kan vi vinna på att göra de sjuka jobben friska?* (mars 2014)
33. Johan Lönnroth & Jimmy Sand, *Den svenska vänsterns historia* (april 2014)
34. Anders Nilsson & Örjan Nyström, *Det polytekniska bildningsidealet och den tredje industriella revolutionen* (maj 2014)
35. Colin Crouch, *Från defensiv till offensiv och framåtstygande socialdemokrati* (juni 2014)
36. Anders Nilsson & Örjan Nyström, *Istället för valanalys* (september 2014)
37. Örjan Nyström, *Två essäer* (oktober 2014)
38. Anders Nilsson, *Läget i världen* (december 2014)

2015

39. Ann-Sofie Hermansson, Anne-Marie Lindgren, Anders Nilsson, Örjan Nyström, Christer Persson & Levi Svenningsson, *För en jämlikhetsutredning* (februari 2015)
40. David Ljung, *Mer frihandel = fler jobb? Sysselsättningseffekter av ett frihandelsavtal mellan EU och USA* (mars 2015)
41. Ingvar Johansson, *Globalisering och förtjänst – fallet Zlatan* (april 2015)
42. Cecilia Dalman Eek, *Kris i befolkningsfrågan? Om urbanisering och jämlikhet* (maj 2015)
43. Sven Bremberg, *Förskolan, barnen och framtiden* (juni 2015)
44. Ann-Sofie Hermansson, Ingvar Johansson, Anders Nilsson & Örjan Nyström, *Sommarlektyr: Om Grekland, missundsjuka, Marx och sorg som flyter* (juli 2015)
45. Anders Nilsson, *Europeiska unionens grekiska kris* (juli 2015)
46. Anders Nilsson, *Vart är Kina på väg?* (augusti 2015)
47. David Ljung, *Vilken framtid har försvarsindustrin?* (november 2015)
48. Bosse Elmgren, *Ett långt brev* (november 2015)
49. Ingvar Johansson, *En död Marx, en åldrad Liedman och dagens unga vänster* (december 2015)

2016

50. Johan Lönnroth, *Palme och den socialdemokratiska utopin – en bitvis självbiografisk betraktelse* (februari 2016)
51. Ingvar Johansson, *Välfärdsstaten och globaliseringen* (april 2016)
52. Johan Lönnroth & Jimmy Sand, *"Klassambälle i omvandling" och "Det svarta hålet socialismen" – två kapitel ur en kommande bok* (juni 2016)
53. Örjan Nyström, *Ressentiment – socialpsykologiska aspekter av ojämlikhet* (augusti 2016)
54. Anders Nilsson, *Hillary Clinton, Keynes och olika slags keynesianismer* (augusti 2016)

55. Anders Lindberg, Nathalie Besér, Anders Högström, Marie Demker, Ann-Marie Ljungberg, Lars Wenander, Cecilia Dalman Eek, Anders Nilsson & Johan Flanke, *Inte bara ekonomin är bankrutt – GP från socialliberalism till högerpopulism* (september 2016)
 56. Anders Nilsson, *Nyanländas väg till jobb – med appendix om hyperrealiteten* (november 2016)
- 2017
57. Stefan Carlén & Christer Persson, *Är det möjligt att nå arbetslöshetsmålet? En starkare ekonomisk politik är nödvändig* (januari 2017)
 58. Åke Magnusson & Anders Nilsson, *Global värld – gemensam färd?* (april 2017)
 59. Ann-Marie Ljungberg, Johan Lönnroth & Jimmy Sand, *150 år av feminism – från kvinnosak till jämställdhetspolitik* (juni 2017)
- 2018
60. Ingvar Johansson, *Sverige som hybridstat: Det krävs en perspektivförskjutning i synen på Sverige* (september 2018)
 61. Örjan Nyström, *Meritokratismens värdegrund – om jämlikhet och meritokrati* (december 2018)
- 2019
62. Örjan Nyström, *Professionerna* (juni 2019)
 63. Ann-Charlotte Kindmark och Olivia Hjort, *Den enda berättelsen? -En kvantitativ studie av könsfördelningen i 1181 barnböcker på sju förskolor i Göteborg.* (augusti 2019)
 64. Jonas Olofsson, *Har den nyliberala eran nått vägs ände?* (oktober 2019)
 65. Johan Lönnroth, *Den svenska riksbanksreformen 1998/99*

Samtliga tidigare rapporter kan laddas ned från www.tankeverksamheten.se.

Skickar du din e-postadress till redaktion@tankeverksamheten.se så ser vi till att du inte missar någonting i vår kommande utgivning.

